

UMETNOST SR. VEKA

Bizant. umet. razvila v V delu Rim. imp.(prest.–Carigrad) višek v času cesarja Justinjana (6. st.) Cesar je za svojo Z prest. izbral Ravenna. V bizant. umet. so značilni mozaiki s sv.pis. prizori na zlatem ozadju. Najlepši spomeniki so cerkev sv. Modrosti (Hagia Sofia) ter cerkve San Vitale, San Apollinare in Classe in mavzolej Galle Placidie v Ravenni.

Romanika (1. enotni Z evropski slog, ki traja od sr. 11. st. do pribl. l. 1300. Kaže se predvsem v cerkveni umet. in ga najdemo v arhitekturi, miniaturnem slikarstvu, rokopisih, kiparstvu. Cerkev imajo zelo masivne zidove, okna in portali pa so polkrožno zaključeni. Delujejo zelo temačno in v Nemčiji zaradi stolpov spominjajo na trdnjave. Obokane so z ravnim lesenim stropom ali pa imajo banjast obok. Okrašene so z reliefi, ki jih vidimo na kapitelih stebrov in zunanosti cerkve. Posebej okrašen je timpanon nad gl. portalom, ki ponavadi prikazuje poslednjo sodbo. Svetloba prihaja skozi okna gl. ladje, ki jih imenujemo svetlobno nadstropje. Pomembni nosilci kulture v romaniki so samostani, kjer so menih prepisovali razne spise. Spomeniki romanike: SI (Mali grad, Stična), Evropa (katedrala-Speyer, cerkev-Hildesheim (Adam in Eva), cerkev-Vezelay).

Gotika(Z evropska umet. poznega sr. veka, ki se v Franciji pojavi že sredi 12. st. in traja pribl. do 15. st.) Konča se ok. l. 1500. V 12. st. so v Parizu nastale 1. gotske katedrale. Značilnosti gotike: vzgon v višino, stene prevotljene z arkadami in okni, okna in portali zaključeni s šilastim lokom, okna so slikana(vitraž), oboki so križno rebrasti, prevotljene stene podpirajo zunanji podporniki, stavbe so kamnoseško in kiparsko bogato okrašene. Kiparstvo prikazuje sv.pis prizore in krasi pročelja katedral z reliefi in samostojno plastiko. Pomembni gotski spomeniki: France (katedrale v Chartresu, Reimsu, Amiensu, Parizu (Notre Dame), SI (cerkvi Ptujška gora, Sv. Primož, celjska Marijina kapela), Nem. katedrale se od Fra. ločijo po tem, da imajo en sam visok zvonik (Ulm-160 m).

Gotika na SVN poleg baroka najbolj razširjen umetnostni slog. Pozni sr. vek je čas, ko se pri nas začnejo razvijati mesta (Ptuj, Ce, Lj, Šk, Loka, Kamnik, Mb, Kr, Kp, Piran). Vsako mesto je imelo mestno hišo, kaščo, ubožnico, trgovine, obrtne delavnice, cerkve. Mesta so bila obdana z obzidji, ki so imela obramben namen.

UMETNOST NOVEGA VEKA

Renesansa (preporod) V tem umet. obdobju, ki v Evropi traja od začetka 15. st. do sr. 16. st., so se umetniki zgledovali po antiki, ki so jo oplemenitili z novimi spoznanji. To umet. obd. delimo na zgodnjo renesanso, ki se razvije v 1. pol. 15. st. v Firencah (arhitekta Brunelleschi in Alberti, kiparja Donatello, Verrochio, slikarja Botticelli, Masaccio), na visoko renesanso s središči v Rimu in Benetkah (gl. umet. Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti in Rafael; Dürer) in na pozno renesanso ali manierizem, ki pomeni prehod v barok. Renesanci umetniki so bili vsestransko razvite osebnosti, ki so l. po antiki upodabljali telesa v kontrapostu (tudi akte), antične mitološke motive, perspektivo in zapletene kompozicije in razširili barvne odtenke (oil-painting).